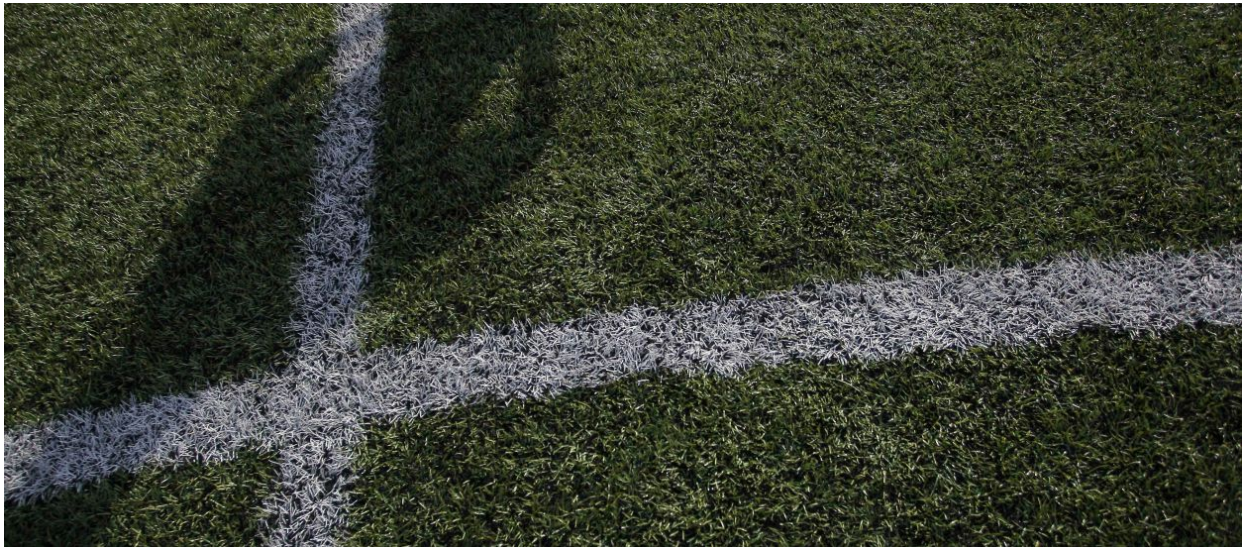

Llibertat d'expressió vs Dret a l'honor

COMISSIÓ ÈTICA ESPORTIVA | 13/02/2022

En aquest article, Javier Guillén, membre del Comitè Jurisdiccional de l'FCF, analitza l'enfrontament que pot suposar la llibertat d'expressió davant el dret a l'honor.

El passat 6 de juliol, la Secció Cinquena de l'Audiència Provincial de Múrcia va emetre sentència en grau d'apel·lació sobre la sentència 328/2018 de 29 de març de 2019 del Jutjat de Primera Instància núm. 5 de Cartagena. En ella es va condemnar per intromissió il·legítima en el dret a l'honor del demandant, el que fora president de la federació de penyes d'un determinat club de futbol contra el demandat, representant d'una de les penyes.

La part dispositiva de la citada Sentència del Jutjat de Primera Instància núm. 5 disposa el següent: "Estimar la demanda presentada per N., per la qual cosa haig de declarar i declaro que ha existit una intromissió il·legítima en el dret a l'honor del demandant per part de M., igualment haig de condemnar i condemno a M.: - a indemnitzar-li amb 5.000 euros més interessos legals, - a publicar l'encapçalament i part dispositiva aquesta sentència en dos periòdics regionals, a costa del demandat, - a publicar aquesta fallada en el Twitter del demandat durant 15 dies, - a suprimir totes aquelles publicacions o missatges de Twitter que continguin al·lusions al demandant, Igualment, se li requereix perquè en el futur s'abstingui d'atemptar contra l'honor del demandant, tot això sense expressa condemna al pagament de les costes causades en aquest judici a cap de les

parts".

La sentència es va fonamentar en les expressions efectuades pel demandat a través de la xarxa social Twitter, si bé el Tribunal va tenir en compte també les converses de WhatsApp, així com el contingut d'un expedient sancionador intern de la pròpia federació. L'emissió d'un comunicat en premsa d'una resolució de la federació de penyes, en la qual, segons el demandat, no es reflectia la radicalitat del volgut per les penyes, així com la pròpia dimissió del demandant com a president d'aquesta federació, van ser les causes que es produïssin aquestes manifestacions que van atemptar contra l'honor del demandant, segons la sentència.

Les captures de pantalla amb les publicacions del demandat a Twitter ocupen 118 folis, amb el que podem entendre que aquestes es van realitzar en el context d'una campanya de fustigació continuada en el temps. Tal com indica la pròpia Audiència Provincial, és aquest un típic conflicte entre la llibertat d'expressió i el dret a l'honor.

Si bé l'art. 20.1.a) de la Constitució espanyola reconeix i protegeix el dret a expressar i difondre lliurement els pensaments, idees i opinions mitjançant la paraula, l'escrit o qualsevol altre mitjà de reproducció, el Tribunal Suprem ha manifestat en reiterades ocasions (Sentència de 6 de maig de 2021) que aquest dret si bé gaudeix d'especial protecció, aquesta no és absoluta sinó que preval el dret a l'honor quan s'empren frases i expressions ultratjants o ofensives, sense relació amb les idees i opinions que s'exposi i, per tant, innecessàries al seu propòsit.

El dret fonamental a l'honor de l'art. 18.1 de la CE protegeix enfront d'atemptats en la reputació personal entesa com l'apreciació que els altres puguin tenir d'una persona, independentment dels seus desitjos, impeding la difusió d'expressions o missatges insultants, insídies infamants o vexacions que provoquin objectivament el descrèdit de qui les sofreix (sentències del TS 51/2020, de 22 de gener i 290/2020, d'11 de juny i les citades en elles).

Fins a quin punt preval el dret a l'honor sobre la llibertat d'expressió?

El mes d'octubre passat, la Sala civil del Tribunal Suprem, a través de la seva sentència STS 3666/2021 de data 14 d'octubre, empara que els insults ("estafadors de merda", "males bèsties", "fills de puta"...) realitzats a través de les xarxes socials, estan enquadrats

dins de la llibertat d'expressió pel seu valor per a orientar a la resta de consumidors sobre les pràctiques d'una empresa telemarketing. La pròpia sentència determina que no es permeten exabruptes arbitraris o gratuïts injustificables i innecessaris l'única intenció dels quals és l'insult o la desqualificació injuriosa. En aquest cas s'admeten en comptar amb una base fàctica suficient i pretendre prevenir i alertar unes certes pràctiques comercials. Per tant, aquí preval l'interès públic de la informació.

En sentit abstracte i general, la prevalença de la llibertat d'expressió té la seva justificació en la formació d'una opinió pública i plural en un estat democràtic. Ara bé, descendint a l'àmbit de les concretes i específiques circumstàncies concurrents, no significa que aquesta llibertat pugui ser exercitada il·limitadament. A tals efectes, conflueixen dos elements a valorar. Un d'ells, l'interès general que desperta la matèria sobre la qual versa l'opinió emesa o el caràcter públic de la persona o persones contra la qual es dirigeix la crítica. I el segon, la proporcionalitat de les paraules utilitzades, perquè no estan emparades per tal dret fonamental les expressions indubtablement injurioses o que incorrin en el menyspreu personal, la vexació injustificada o l'insult (sentències del TC 58/2018 i 133/2018, així com sentències del TS 488/2017, d'11 de setembre, 92/2018, de 19 de febrer, 338/2018, de 6 de juny, 620/2018, de 8 de novembre, 429/2019, de 16 de juliol, 157/2020, de 6 de març i 297/2020, de 12 de juny).

En el cas que estem comentant de la Sentència de l'Audiència Provincial de Múrcia s'indica, tal com ho va fer el jutge de primera instància, que les publicacions realitzades pel demandat a través de Twitter no són només de censura de comportament o crítica al demandant, sinó que moltes d'elles "són meres desqualificacions insultants innecessàries, continuades en el temps" ("no tens vergonya, "creia que ets una persona íntegra però no", "us heu llevat la careta", "corrupte", "expresident llorón mierdero", "traïdor calla't almenys", "ets un merdes perquè t'estàs inventant bregues entre persones"...). Pel que conclou que es tracta d'una intromissió il·legítima en el dret a l'honor de l'actor, no concurrent al nostre parer també, aquesta transcendència en l'interès públic per a poder ser admesos.

Una vegada reconeguda aquesta intromissió il·legítima en el dret a l'honor d'una persona, es va dictaminar en primera instància una indemnització quantificada en 5.000 euros, més interessos legals. L'Audiència Provincial, emparant-se en la Sentència del Tribunal Suprem 102/2019 de 18 de gener indica que, atès que la valoració del mal

moral no pot obtenir-se d'una prova objectiva, no excusa ni impossibilita als tribunals a quantificar-la, a l'efecte dels quals ha de tenir-se en compte i ponderar les circumstàncies concurrents en cada cas. A més, que aquesta indemnització no pot tenir caràcter merament simbòlic (STS 719/2018 de 19 de desembre).

És, per tot això, que decideix mantenir aquesta indemnització malgrat la voluntat del demandat en què fos reduïda. L'Audiència no entra a valorar que els comentaris realitzats a través de Twitter fossin llegits per més o menys seguidors dels afectats. En aquest sentit, cal indicar la complexitat en la valoració quantitativa de les indemnitzacions quan s'ha de rescabalar un mal moral a conseqüència d'una intromissió il·legítima en el dret a l'honor.

La mateixa Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge, en el seu art. 9.3 ja estableix que "L'existència de perjudici es presumirà sempre que s'acrediti la intromissió il·legítima. La indemnització s'estendrà al mal moral, que es valorarà atenent les circumstàncies del cas i a la gravetat de la lesió efectivament produïda, per al qual es tindrà en compte, en el seu cas, la difusió o audiència del mitjà a través del que s'hagi produït." S'haurà d'establir, per tant, aquesta indemnització, d'acord amb la incidència que en cada cas tinguin aquestes circumstàncies rellevants.

Per a ponderar la indemnització, el Tribunal Suprem s'ha recolzat en aspectes com la importància i difusió del mitjà on ha aparegut aquesta intromissió (STS de 2 de juliol de 2004), la gravetat de les expressions realitzades (STS 521/2016 de 21 de juliol) o entre altres, la repercussió social conseqüència d'aquest mal moral (STS 482/2015 de 22 de setembre). En el cas que ens ocupa, com hem comentat, l'Audiència Provincial manté la indemnització dictada en primera instància.

En l'últim aspecte del recurs d'apel·lació, si el recurrent troba empara en el tribunal, en el sentit que troba desproporcionada la condemna dictada pel Jutjat de Primera Instància núm. 5 de Cartagena, quant a la publicació d'encapçalament i part dispositiva de la sentència en dos periòdics regionals a costa del demandat. En aquest sentit, aquest tribunal té en compte que la intromissió no s'ha produït en premsa escrita sinó en una xarxa social, i en aquella no ha tingut una altra repercussió que la de les notes publicades precisament en defensa de l'actor. Així com considera que no ha existit

especial transcendència, fora de l'àmbit esportiu local. És, per tot això, que entén suficient la condemna a la publicació a Twitter.

A títol de resum, ha de recordar-se que el dret a la llibertat d'expressió, reconegut en la Constitució Espanyola com a dret fonamental, no és un dret absolut i té el seu límit quan es vulneren els drets d'altres persones, com succeeix en aquest cas, amb el dret a l'honor i a la pròpia imatge, dret reconegut constitucionalment en l'article 18 de la Carta Magna i desenvolupat per la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, sobre protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge.

Es considera convenient manifestar que la llibertat d'expressió, encara que aquesta compregui la crítica de la conducta d'uns altres, encara que la mateixa pugui molestar, inquietar o disgustar a qui es dirigeix, perquè així ho requereixen el pluralisme, la tolerància i l'esperit d'obertura, sense els quals no existeix societat democràtica, "disposa d'un camp d'acció que ve només delimitat per l'absència d'expressions sense relació amb les idees o opinions que s'exposin i que resultin innecessàries per a l'exposició de les mateixes» (STC 79/2014, de 28 de maig, FJ 6 i jurisprudència allí citada)".

D'acord amb la Sentència del Tribunal Constitucional núm. 226/2016, de 22 de desembre de 2016, corresponent al recurs núm. 6237/2011, "la Constitució no reconeix de cap manera un pretès dret a l'insult, per la qual cosa no és necessari utilitzar, en exercici del dret a la llibertat d'expressió constitucionalment protegida, expressions "formalment injurioses" (SSTC 107/1988 , de 8 de juny, FJ 4; 105/1990, de 6 de juny, FJ 8; 200/1998 , de 14 d'octubre, FJ 5, i 192/1999 , de 25 d'octubre, FJ 3) "absolutament vexatòries" (SSTC 204/2001, de 15 d'octubre, FJ 4; 174/2006, de 5 de juny, FJ 4, i 9/2007, de 15 de gener, FJ 4); és a dir, queden proscrietes «aquelles que, donades les concretes circumstàncies del cas, i al marge de la seva veracitat o no veracitat, siguin ofensives o oprobioses i resultin impertinents per a expressar les opinions o informacions de què es tracti» (STC 41 /2011 , d'11 d'abril, FJ 5, i jurisprudència allí citada)".

Autor: Javier Guillén Pérez, membre Comité Jurisdiccional FCF.